

Branchevereniging
Kleinschalige Zorg

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Een meldcode is een stappenplan waarin staat hoe een zorgverlener moet omgaan met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Door het gebruik van een meldcode blijft de beslissing om vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling wel of niet te melden de verantwoordelijkheid van de zorgverlener. Het stappenplan van de meldcode biedt de zorgverlener houvast bij die afweging. Daarnaast moet de zorgverlener besluiten over de in te zetten noodzakelijke hulp.

Het [besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) verplicht het hebben van een meldcode.

Doel

Het doel van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is de kwaliteit van handelen van zorgverleners bij signalen van huiselijk geweld (waaronder ook ouderenmishandeling) en kindermishandeling verbeteren en de handelingsverlegenheid van zorgverleners te verminderen.

Zorgaanbieders zijn verplicht een meldcode te hebben.

Zorgaanbieders zijn verplicht om gebruik en kennis over de meldcode te bevorderen.

De Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op de naleving van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Gemeenten houden toezicht op de wet voor wat betreft de maatschappelijke ondersteuning en hebben de GGD aangewezen als toezichthouder.

Wat betekent dit voor de zorgaanbieder?

Om de wet toepasbaar te maken, is een meldcode ontwikkeld. Deze meldcode bestaat uit een stappenplan. Dit stappenplan maakt duidelijk wat er van de medewerker wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling/ouderenmishandeling en hoe de medewerker op een verantwoorde manier komt tot een besluit over het doen van een melding. U moet beschikken over een op maat gemaakte meldcode voor uw organisatie, zodat uw medewerkers precies weten hoe zij moeten handelen bij signalen. U kunt het stappenplan verderop in de handreiking gebruiken, en/of gebruik maken van het [basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#).

Huiselijk geweld en mishandeling: niet alleen voor kinderen!

De meldcode verplicht de professional alle vormen van geweld en mishandeling te signaleren en melden onafhankelijk van de relatiesfeer waarin deze plaatsvindt. Met andere woorden: geweld tussen kind en ouder is net zo ernstig als geweld tussen man/vrouw, kind/bejaarde ouder, man/man.

Daarnaast is het van belang besef te hebben van de grootste valkuil om signalen te negeren: de zorgverlener heeft vaak inhoudelijk begrip voor het ontstaan van een emotionele explosieve situatie, of het daarbij grensoverschrijdend gedrag. Immers: een oudere man kan dementerend zijn, een jongere kan een verstandelijke beperking hebben. Begrip hebben voor het ontstaan zou juist helpend moeten zijn in het voorkomen van geweld. Een zorgverlener is in staat om de signalen eerder in te schatten. Wanneer de zorgverlener signalen ziet, dient actie ondernomen te worden.

De meldcode geldt voor zorgverleners die werkzaam zijn in de volgende sectoren:

- De gezondheidszorg
- Het onderwijs
- De kinderopvang
- De maatschappelijke ondersteuning
- De jeugdhulp
- Justitie

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld om de eer van een familie te beschermen of herstellen. Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden) van eergerelateerd geweld. Movisie publiceerde een uitgebreide [handreiking](#) over deze punten en heeft ook een [gratis e-learning](#) beschikbaar voor professionals.

Stappenplan Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

1 Definities

Huiselijk geweld

Geweld of dreigen met geweld, waar dan ook, door iemand uit de huiselijke kring. Onder geweld wordt verstaan de fysieke, psychische of seksuele aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren (ex) partners, gezinsleden, familie en huisgenoten.

Onder huiselijk geweld valt:

- **Lichamelijke mishandeling**
o.a. slaan, knijpen, vastbinden, verwaarlozing (ondervoeding, uitdroging, slechte hygiëne), geven van te weinig of juist te veel medicijnen
- **Psychische mishandeling**
o.a. weghouden van bezoek en post, pesten, bedreigen, afsnauwen, uitschelden, treiteren, sarren, dreigen, vals beschuldigen, beledigen
- **Seksueel misbruik/geweld**
o.a. gedwongen seksuele handelingen uitvoeren, ondergaan of getuige van zijn, exhibitionisme, betasten van het lichaam, verkrachting
- **Financiële uitbuiting**
o.a. diefstal van geld of eigendommen, verkoop van eigendommen zonder toestemming, gedwongen testamentverandering
- **Schending van rechten**
o.a. schenden van recht op vrijheid, privacy en zelfbeschikking

Kindermishandeling (definitie uit de Wet op de Jeugdzorg)

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Belangrijk is om te beseffen dat hieronder ook valt verwaarlozing, situaties waarbij het een nog ongeborn kind betreft, situaties waarbij kinderen getuige zijn van huiselijk geweld, of situaties waarbij alleen nog maar een dreiging is van kindermishandeling.

2 Belangrijke gegevens

2.1 Intern advies vragen

Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling in de organisatie
(Medewerker met inhoudelijke deskundigheid)
(Naam en contactgegevens van medewerker invullen)

Deze medewerker kan vooral ingeschakeld worden om vanuit een inhoudelijke deskundigheid mee te denken op het niveau van een casus, bij het vragen van advies en het doen van melding bij Veilig Thuis, bij het bespreken van casuïstiek in de teams, etc.

2.2 Extern advies vragen of het doen van een melding

Veilig Thuis (invullen regio)

Adres

Postcode + Woonplaats

Telefoon algemeen: 0800-2000 (gratis; 24 uur per dag)

Telefoon regio:

Website <https://veiligthuis.nl/>

3 Stappenplan meldcode

Hieronder staan de vijf stappen die onderdeel zijn van de meldcode. Per stap staat uitgelegd wat er in die stap moet gebeuren. U kunt de tekst aanpassen zodat deze past bij de werkwijze van uw organisatie.

Stap 1: Signalen in kaart brengen

- Breng de signalen in kaart en rapporteer deze zorgvuldig in het dossier. Het gaat hier om signalen die uw vermoedens bevestigen, maar ook om signalen die uw vermoedens ontkrachten.
NB Het kan soms lastig zijn om de signalen te registreren in het dossier, omdat de cliënt/wettelijk vertegenwoordiger daarin kan meelesen. Soms wilt u dat niet, of wilt u dat op dat moment nog niet. Kies dan een plaats voor registratie waarbij u zich veilig voelt. Dit kan bijvoorbeeld ook een word-document zijn. Het gaat er vooral om dat u (zorgvuldig) registreert.
- Beschrijf de stappen die u heeft gezet en de besluiten die worden genomen.
- Leg vast wie u heeft geraadpleegd en wat er is afgesproken.
- Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Leg vast wat u heeft gezien, gehoord, geroken of waargenomen.
- Als u informatie afkomstig van derden vastlegt, beschrijf dan altijd de bron.

- Doe de **kindcheck**. Ga na of:
 - Er sprake is van kinderen die van de zorg van de cliënt afhankelijk zijn;
 - Voor hen adequate tijdelijke opvang is;
 - De cliënt de kinderen voldoende structureel kan beschermen, verzorgen en opvoeden.

Stap 2: Overleg met een collega en raadpleeg eventueel Veilig Thuis

Bij deze stap gaat het om het overleggen over de signalen. Om de signalen immers goed te kunnen duiden, is overleg met een deskundige collega nodig.

- Bespreek de signalen met een deskundige collega. Dit is in eerste instantie uw leidinggevende.
- Stem met uw leidinggevende af wat goede vervolgacties zijn. Uw leidinggevende denkt met u mee en kan u o.a. adviseren om contact op te nemen met de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (zie 2. Belangrijke gegevens voor naam en contactgegevens). De aandachtsfunctionaris kan u helpen bij het vervolg van het traject en kan met u en uw leidinggevende afstemmen door wie de vervolgstappen worden uitgevoerd.
- Stem met uw leidinggevende (en eventueel de aandachtsfunctionaris) af of er behoefte is om advies te vragen bij Veilig Thuis. Spreek af wie dit advies vraagt. (Zie 2. Belangrijke gegevens van Veilig Thuis)

Rapporteer in elk geval:

- Met wie u intern heeft overlegd (naam en functie);
- Wat u hebt afgesproken;
- Of er contact is geweest met Veilig Thuis: leg vast met wie u heeft gesproken (naam, functie) en wat het advies is geweest;
- Als u het zetten van verdere stappen overdraagt aan een ander, leg dit dan ook vast in de rapportage. Vermeld duidelijk aan wie (naam en functie) u het hebt overgedragen.

Stap 3: Gesprek met de cliënt

Na het collegiaal overleg, en eventueel advies van Veilig Thuis, volgt een gesprek met de cliënt. Soms worden de vermoedens tijdens dit gesprek weggenomen. Dan zijn de volgende stappen in de meldcode (stap 4 en 5) niet nodig. Worden de zorgen over de signalen tijdens het gesprek met de cliënt niet weggenomen, dan worden ook stap 4 en 5 gezet.

In deze stap geldt het volgende:

- Stem af met uw leidinggevende en eventueel de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling, wie het gesprek met de cliënt voert.
- Bespreek de signalen met de cliënt.
- Heeft u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van dit gesprek, overleg dan eerst met uw leidinggevende. Samen kunnen jullie afspreken of u de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling raadpleegt en/of advies vraagt bij Veilig Thuis. Stem altijd af met uw leidinggevende en eventueel de aandachtsfunctionaris over wie dit advies vraagt.

Voor het voeren van het gesprek met de cliënt, geldt de volgende richtlijn:

- Leg de cliënt het doel van het gesprek uit.
- Beschrijf de feiten die u heeft vastgesteld en de waarnemingen die u heeft gedaan. Koppel daaraan geen oordelen (zoals mishandeling of verwaarlozing).
- Nodig de cliënt uit om een reactie hierop te geven.
- Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u heeft gezien, gehoord en waargenomen.

Het gesprek met de cliënt over de signalen is erg belangrijk in verband met de vertrouwensrelatie die u met de cliënt heeft. Daarom moet zo'n gesprek altijd worden gevoerd, tenzij:

- De veiligheid van de cliënt, van uzelf of die van een ander door het gesprek in gevaar kan komen.
- U goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact met u zal verbreken, waardoor u de cliënt uit het oog verliest.

Rapporteer in elk geval:

- Met wie u heeft gesproken;
- Wat u heeft besproken;
- Wat de reactie van de cliënt is;
- Welke afspraken u heeft gemaakt.

Stap 4: Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling/ouderenmishandeling

Let op: gebruik bij deze stap het afwegingskader dat is ontwikkeld voor uw beroepsgroep!

Stem met uw leidinggevende af bij het uitvoeren van deze stap. Uw leidinggevende denkt met u mee en kan u o.a. adviseren om contact op te nemen met de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris kan u ook helpen bij het vervolg van het traject en kan met u en uw leidinggevende afstemmen door wie de vervolgstappen worden uitgevoerd.

Bij deze stap komt het eropaan dat u alle informatie en adviezen die u gekregen heeft bij elkaar brengt en deze informatie vervolgens afweegt. Dat betekent dat u op basis van de signalen, van het collegiaal overleg, van het eventueel ingewonnen advies en van het gesprek met de cliënt een inschatting maakt van:

- Het *risico* op huiselijk geweld, kinder- of ouderenmishandeling;
- De *aard* en de *ernst* van de mishandeling of het huiselijk geweld;
- De *kans* dat er schade ontstaat door de mishandeling of het geweld bij de cliënt of bij een ander.

Het is verplicht dat deze weging gebaseerd is op het afwegingskader dat voor uw beroepsgroep is ontwikkeld. Kies hier de juiste beroepsgroep en verwijder de anderen.

Beroepsgroep	Afwegingskader
Artsen	KNMG-meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld (Afwegingskader is hierin geïntegreerd)
VVT-professionals (casemanagers, begeleiders, verpleegkundigen, verzorgenden etc.)	Meldcode V&VN (Afwegingskader is hierin geïntegreerd)
Pedagogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd- en gezinsprofessionals	Afwegingskader meldcode

De afwegingskaders helpen u bij het doorlopen van stap 4 en 5 van de meldcode, dus bij het wegen en het beslissen.

Het wegen is nodig om de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- 1 Heb ik op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van huiselijk geweld, kinder- of ouderenmishandeling?
- 2 Heb ik een vermoeden van acute en/of structurele onveiligheid?

Als u, op basis van de afweging, met hulp van het afwegingskader, deze vragen met 'ja' beantwoordt, ga dan door met stap 5 van de meldcode. Als uw antwoord op bovenstaande vragen 'nee' is, kunt u stoppen met het doorlopen van de stappen van de meldcode. Bespreek deze conclusie dan echter wel met de cliënt.

Rapporteer in elk geval:

- De afweging en de resultaten ervan;
- Of u op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden hebt van huiselijk geweld, kinder- of ouderenmishandeling;
- Of u een vermoeden hebt van acute en/of structurele onveiligheid;
- Hoe u tot dit oordeel bent gekomen;
- Wat u dit heeft besproken met de cliënt;
- Wat de reactie is van de cliënt.

Stap 5: Neem twee beslissingen

Let op: gebruik bij deze stap het afwegingskader dat is ontwikkeld voor uw beroepsgroep!

Stem altijd af met uw leidinggevende bij het uitvoeren van deze stap. Uw leidinggevende denkt met u mee en kan u o.a. adviseren om contact op te nemen met de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris kan u ook helpen bij het vervolg van het traject en kan met u en uw leidinggevende afstemmen door wie de vervolgstappen worden uitgevoerd.

De professional neemt bij deze meldcode, op basis van het afwegingskader (beroepsgroep vermelden), 2 losse besluiten.

- 1 Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
Melden is noodzakelijk als er sprake is van:
 - Acute onveiligheid
 - Structurele onveiligheid
- 2 Is hulpverlening of organiseren (ook) mogelijk?
Hulpverlening is mogelijk als:
 - De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren.
 - De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp.
 - De hulp leidt tot duurzame veiligheid.

Als hulpverlening op basis van een van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

Ad1 Melden bij Veilig Thuis

Komt u, op basis van uw afweging, tot de conclusie dat er sprake is van acute en structurele onveiligheid, doe dan een melding bij Veilig Thuis. Daarbij gaat u als volgt te werk:

- Bespreek uw melding vooraf met de cliënt/wettelijk vertegenwoordiger. Het gaat er hierbij om dat u zich inspant om toestemming van de cliënt te krijgen.
 - Leg uit waarom u een melding gaat doen en wat het doel ervan is;
 - Vraag de cliënt uitdrukkelijk om een reactie op de voorgenomen melding;
 - Bij bezwaren van de cliënt, bekijk of, en zo ja hoe, u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.

Alleen in onderstaande gevallen kunt u afzien van het voor bespreken van uw melding met de cliënt:

- Als de veiligheid van de cliënt, van uzelf of die van een ander door het gesprek in gevaar kan komen.
 - U goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact met u zal verbreken, waardoor u de cliënt uit het oog verliest.
- Doe een melding bij Veilig Thuis.

Veilig Thuis (invullen regio)

Adres

Postcode + Woonplaats

Telefoon algemeen: 0800-2000 (gratis; 24 uur per dag)

Telefoon regio:

website <https://veiligthuis.nl/>

- Beschrijf zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die u heeft vastgesteld;
- Geef duidelijk aan als de informatie bij uw melding (ook) van anderen afkomstig is;
- Overleg met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf kan doen om de cliënt en/of zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld, kinder- of ouderenmishandeling te beschermen.
- Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.
- Informeer uw leidinggevende en de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling dat u een melding hebt gedaan bij Veilig Thuis.
NB Als u de melding bij Veilig Thuis niet zelf wil doen, stem dan af met uw leidinggevende en indien gewenst de aandachtsfunctionaris, over wie de melding doet.

Rapporteer in elk geval:

- Dat u een melding hebt gedaan bij Veilig Thuis;
- Welke informatie u bij uw melding heeft verstrekt en welke afspraken u met Veilig Thuis hebt gemaakt;
- Of u al dan niet over de melding met de cliënt (en/of diens wettelijk vertegenwoordiger) hebt gesproken;
- Heeft u geen contact gehad met de cliënt (en/of diens wettelijk vertegenwoordiger) over de melding., rapporteer dan ook waarom dit zo is besloten;
- Rapporteer naam en functie van de medewerker van Veilig Thuis bij wie u de melding heeft gedaan;
- Wordt u later door Veilig Thuis over de (uitkomsten van het onderzoek naar) de melding geïnformeerd, rapporteer dan ook deze informatie.

Ad 2 Hulpverleners of organiseren

Komt u, op basis van uw afweging, tot de conclusie dat u (ook) hulp kunt verlenen of organiseren, zet dat dan in gang.

- Organiseer de noodzakelijke hulp;
- Volg de effecten van deze hulp;
- Doe ook altijd een melding bij Veilig Thuis als er signalen zijn van acute en structurele onveiligheid.
- Informeer uw leidinggevende en de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling over de hulp die u in gang heeft gezet.

Rapporteer in elk geval:

- Dat u hulp in gang heeft gezet;
- Welke hulp u in gang heeft gezet;
- Wie daarbij betrokken zijn;
- Welke afspraken u daarover met betrokkenen hebt gemaakt.

Kom hoe dan ook in actie!

De nieuwe meldcode is ontwikkeld om de handelingsverlegenheid van de zorgverlener te verminderen. Praten over de signalen en integraal op zoek gaan naar een oplossing, biedt de zorgverlener de ondersteuning om met de signalen in actie te komen. Het is van belang dat de zorgverlener zich laat informeren door bijvoorbeeld Veilig Thuis. Het kan van levensbelang zijn voor het slachtoffer.

